

Thomas Bernhard'dan 'Sarsıntı'

Sarsıntı, Thomas Bernhard dünyasında önemli bir noktayı işaretliyor. Bu yönüyle gerek Bernhard okurlarının gerek onun yazı evrenine yeni yeni adım atanların ilgisini çekecektir

Barış Can Sarıkaş

Sarsıntı, Bernhard dünyasında önemli bir noktayı işaretliyor. Bu yönüyle gerek Bernhard okurlarının gerek onun yazı evrenine yeni yeni adım atanların ilgisini çekecektir.

Taşra ikiyüzlülüğü, dedikoduları, dar kafalılığı ve o dar kafadan çıkmaya çalışan insanları bastırmasıyla yansır edebiyata ki, genelde bir toplumsal tahlil için özellikle de gerçekçi edebiyatın malzemesini meydana getirir. Fakat söz konusu Thomas Bernhard ise bu durum daha farklı bir hâl alır çünkü Bernhard için 'taşra', 'taşralılık' bir toplumsal sorundan öte kişisel hikâyesinin de ciddi enkazlarından biridir aynı zamanda. Ülkesi Avusturya'ya âdeta nefretini kustuğu metinlerinin merkezini Avusturya kırsalının meydana getirmesi de tam olarak bundan kaynaklanır. Avusturya Bernhard için nefret edilecek bir olguysa eğer, ki öyle, taşra ve taşralılık da bu nefretin merkezini meydana getirir. Tam da bu nedenle Bernhard metinlerinin çoğu kırsalın, en az Bernhard'ın kendine malzeme ettiği konular kadar boğucu atmosferinde şekillenir. Bunu, Esen Tezel çevirisiyle okur karşısına çıkan ve Bernhard'ın ilk dönem yapıtları arasında kendine önemli bir yer edinen Sarsıntı'da da görüyoruz.

Taşra meselesi

Yazdıklarından ve kendinden bir adım dahi geri gitmeyen, taviz vermeyen biri Thomas Bernhard. Geçenlerde yayımlanan ve Bernhard'ın söyleşilerinin, mektuplarının yer aldığı kitabı Hakikatin İzinde'de de bunu görmüştük. Bu taviz vermeme ve tutarlılık hâli, Bernhard'ın sadece kendisi özelinde değil yazdıklarına mesele ettiği konular için de geçerli aynı

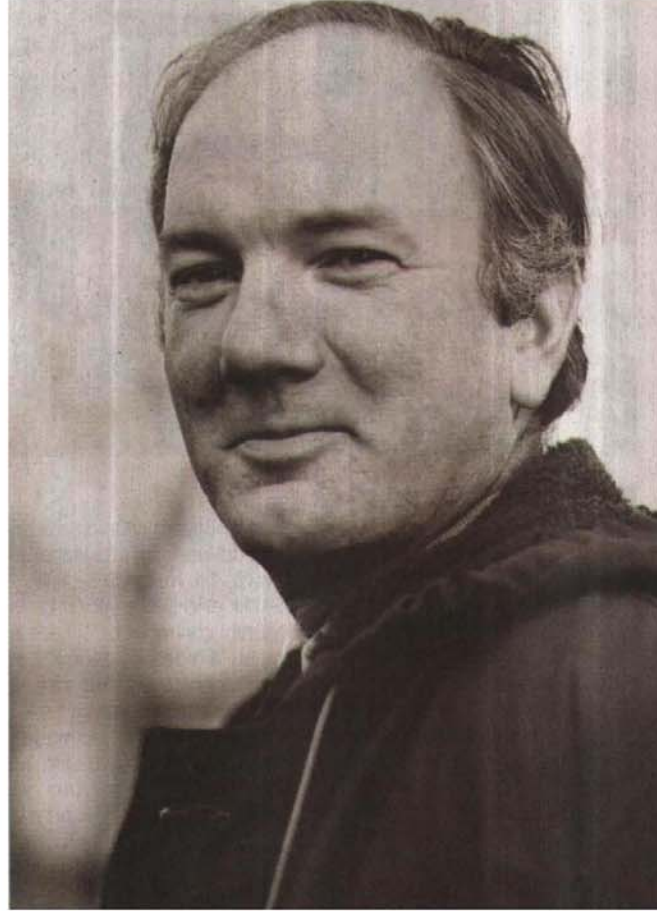
zamanda. Sarsıntı'da Bernhard'ın işte bu taşra ve taşralılık üzerine, yazı yaşamının daha en başından beri kafa yordugunu görüyoruz. Bu fikrin bir edebiyat metnine nasıl malzeme olabileceğinin Thomas Bernhard dünyasından yorumunun başlangıcına doğru yolculuk yapıyoruz bir anlamda. Sarsıntı bir diğer anlamda ise Bernhard okurlarının, yazarın kaleminin tarihesinin başlarına kadar gitmesine ve bu tarihçede çok önemli bir yer kaplayan taşra meselesinin kökenlerine inmesini sağlayan bir metin olarak dikkat çekiyor.

Taşralılığın 'çirkin' yüzü

İki ayaklı bir yapı kurmuş Bernhard Sarsıntı'da. Anlatımın atmosferini ise Avusturya'nın dağlık kesiminin nemrut manzarası meydana getiriyor. Metnin kendisi ve Bernhard'ın kendine mesele ettiği konular gibi yüzü gülmeyen bir manzara bu. Bu manzaranın ve metin ilerledikçe karşımıza çıkacak taşra insanların, taşralılığın 'çirkin' yüzünün aktarıcısı olarak da o yörenin doktoru çıkıyor. Fakat anlatıcımız doktor değil. Bernhard üslubunun klasik bir parçası olarak yine dolaylı anlatım tercih edilmiş Sarsıntı'da ve anlatıcımız, doktorun dilinden dökülenleri bize aktaran, annesini kısa süre önce yitirmiş oğlu... Oğul ve metinde çok yer kaplamayan içe kapamık kız kardeş bağlamında ise Bernhard'ın yine üzerine çokça kafa yordugu meselelerden bir olan 'aile'nin ilişkisel anlamda ne kadar kritik bir noktayı kapladığını gösteriyor yazar.

'Nefretlik' hâl

Bu ilk bölümle birlikte okura açılan pencereden taşranın Bernhard gözünden yansıyan 'nefretlik' hâli

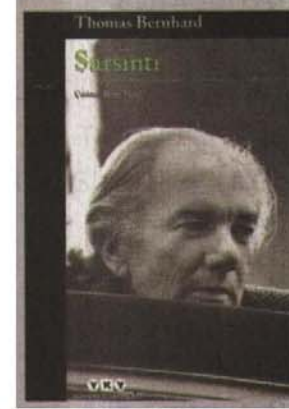
Thomas Bernhard

de bize yansımaya başlıyor. 'Yansıma', bu noktada kullanılabilir en doğru kelimelerden biri çünkü Bernhard'ın detaycı üslubunda taşra sadece bir figür olarak değil, Bernhard gözünden tüm çirkinliğiyle kendini gösteriyor. Cinayet, iftira ve riyakârlık ise Bernhard'ın çizdiği bu manzaranın düşünsel temellerini atıyor ve yazar tüm bunları, doktorun karşısına çıkan manzaralar eşliğinde okuruna taşıyor. Atılan bu düşünsel temel

üzerine yükselip kendini gösteren manzarada ise insan ruhunun tüm kötücül yanları kendini gösterecek alan bulmayı başarıyor.

Taşralı dertleri

Sarsıntı'nın iki ayaklı bir yapı ortaya koyduğunu söylemiştik. Anlatımın 'Prens' adımı alan ikinci bölümü, metnin ikinci ayağına meydana getiriyor. Burada da Bernhard'ın dolaylı anlatımı devam ediyor. Bu kez aktarıcımız

SARSINTI

Yazar: Thomas Bernhard

Çevirmen: Esen Tezel

Yayınevi: Yapı Kredi

Yayımları, 2018

doktor, anlatıcımız Prens ve bu ikinci bölüm Bernhard üslubunun nitelikli yansımalarını anlayabilme adına okura nitelikli nüveler veriyor. Delicesine akıp giden bir monologdan meydana geliyor yekpare ikinci bölüm ve Bernhard'ın taşralı dertleri burada da devam ediyor. Anlatıcı Prens, muhtelif sıkıntıları üzerinden kılıcını taşraya yöneltiyor; dolayısıyla Bernhard... Ancak Sarsıntı'nın ikinci bölümünün dikkat çeken yanı Bernhard'ın taşra üzerinde kılıç yaraları açmasından çok, an önce de değinilen coşkulu diyalog şekli. Çünkü bu anlatım şekli, Bernhard üslubunun temellerinden birini meydana getiriyor ve yazarın ilk dönem eserlerinden birinde bunu görmek, onun yazın evreninde bir yolculuğa çıkmış hissi uyandırıyor okuyanda.

Tüm bu bağlamıyla Sarsıntı, Bernhard dünyasında önemli bir noktayı işaretliyor. Bu yönüyle gerek Bernhard okurlarının gerek onun yazı evrenine yeni yeni adım atanların ilgisini çekecektir.